

Aan de gemeenteraad van de
Gemeente Bergen op Zoom
T.a.v. leden van de raad en burgerleden
p/a Griffie Bergen op Zoom,
brief gepubliceerd via RaadsInformatieSysteem

Uw kenmerk	Ons kenmerk	U21-005459	Datum
Uw brief	Beh. door		Doorkiesnr.
Onderwerp: Bestuurlijke reactie accountantsverslag 2020	Cluster	BD/Control & Audits	Bijlage(n) 3

Beste leden en burgerleden,

Goedkeurend oordeel ten aanzien van rechtmatigheid en getrouwheid, maar.....

Maandag 17 mei jongstleden bent u in de vergadering van de auditcommissie-plus geïnformeerd door wethouder Koenders omtrent de voortgang van de accountantscontrole over de jaarstukken 2020. De verwachting was dat er voor het onderdeel rechtmatigheid geen goedkeurende verklaring zou worden afgegeven. Het college heeft moeten vaststellen dat de getroffen maatregelen om meer in control te komen, nog onvoldoende resultaat hebben gehad.

Na de vergadering van de auditcommissie-plus heeft de accountant aangegeven dat hij meer tijd nodig had om zijn controle af te ronden en dat een goedkeurende verklaring voor rechtmatigheid en getrouwheid nog mogelijk was. Inmiddels is de controle afgerond en heeft de accountant het accountantsverslag over het boekjaar 2020 aan de gemeenteraad verzonden. In deze brief gaan wij kort in op het oordeel van de accountant alsmede de door hem vermelde constatering en aanbevelingen.

..wel een aangepaste jaarrekening richting gemeenteraad

In de afgelopen periode is de controle tot een afronding gekomen en is in overleg met de accountant besloten om toch nog een correctie op de jaarstukken door te voeren. Hierover bent u separaat geïnformeerd met onze brief U21-005341. De aangepaste jaarstukken heeft u reeds ontvangen, dd 2 juni 2021.

Als gevolg van deze correctie is over 2020 een goedkeurend oordeel van de accountant, voor zowel rechtmatigheid als getrouwheid, ontvangen. Het college is, ondanks het moeizame proces, bescheiden verheugd over het oordeel van de accountant. Tegelijkertijd moet geconstateerd worden dat de bovengrens van de controletoleranties wat betreft "rechtmatigheid" overschreden waren en uiteindelijk de laatste aanpassing van de jaarrekening ertoe heeft geleid dat een goedkeurend oordeel is verkregen.

Dit oordeel is, door forse inspanningen, zowel van de zijde van de organisatie als ook van de kant van de accountant, tot stand gekomen. Afgelopen jaren is de opvolging van de aanbevelingen gestructureerder weggezet binnen de organisatie. Door middel van een plan van aanpak en frequente voortgangsrapportages vanuit de resultaatmanagers over de voortgang richting college, maar ook gemeenteraad (voortgang inzake actiepuntenlijst), wordt meer en meer aandacht gevraagd voor de opvolging. Het neemt jammer genoeg wat meer tijd in beslag voordat de effecten en resultaten zichtbaar worden.

Control & Audits, alsmede de concerncontroller vervullen hierin een ondersteunende en signalerende rol. In de bijlagen is het totaaloverzicht van de voortgang van alle aanbevelingen terug te vinden. Hier zijn de nieuwe aanbevelingen ook aan toegevoegd.

Na de aangepaste jaarrekening, ontvangt u nu ook het accountantsverslag, met een goedkeurend oordeel. Het college geeft door middel van deze brief een reactie op het opgestelde accountantsverslag.

Bevindingen in het accountantsverslag dwingen tot actie

In het accountantsverslag wordt over fouten en onzekerheden gerapporteerd, op basis van de door u vastgestelde rapportagetolerantie opgenomen in het controleprotocol. Als raad heeft u in het Normenkader Rechtmatigheid 2020 (RVB20-0053) bevestigd en vastgesteld dat de accountant over alle fouten rapporteert die groter zijn dan 1% van de brutolasten (materialiteit) van het betreffende programma en 3% voor onzekerheden.

Naar aanleiding van de werkzaamheden heeft de accountant een aantal fouten en onzekerheden geconstateerd die in het accountantsverslag uitgebreid worden benoemd. De aanbevelingen die de accountant benoemt in haar verslag heeft het college overgenomen. In deze reactie is toegelicht hoe wij de opvolging van deze aanbevelingen gaan invullen.

Invulling hiervan vindt voor een groot deel ook plaats via het plan van aanpak vernieuwen en verbeteren – Bergen op Zoom ‘dat ben jij’, waarbij we integraal werken aan de opdrachten uit het Focusakkoord, met als doel om meer in control te komen.

Punten die in het plan van aanpak zijn benoemd, zijn de aanschaf van een nieuw financieel systeem, waarin elementen van de aanbevelingen technisch ingeregeld kunnen worden, uitvoering van het plan van aanpak Verbeteren financiële sturing, beheersing en verantwoording (Financiën op Orde) en het opstellen van een plan van aanpak ontwikkeling Control & Audits. Deze punten dragen bij aan het meer in control komen van de organisatie, alsmede het proces van opstellen van de jaarstukken en de accountantscontrole.

Belangrijkste bevindingen accountantsverslag jaarrekening 2020

Algemene bevinding: proces van totstandkoming jaarstukken

Tijdens de controle van de jaarrekening heeft de accountant een aantal fouten en bevindingen geconstateerd die toezien op diverse posten en processen. Veel van de bevindingen zijn terug te herleiden naar het afsluiten van het jaar en het opstellen van de jaarrekening. Drie fouten hebben betrekking op de balansposten (afgrenzen jaar lasten en baten). In zijn algemeenheid kunnen wij aangeven dat het proces van totstandkoming van de jaarstukken dit jaar moeizamer is verlopen dan voorgaande jaren. Hoewel hier een aantal oorzaken aan ten grondslag ligt (werken op afstand, verloop en ziekte van personeel en samenloop van werkzaamheden) is dit geen excuus. Wij hebben opdracht gegeven het jaarrekeningtraject te evalueren. De uitkomsten van deze evaluatie worden meegenomen in de uitvoering van het verbeterplan financiën, maar ook meegenomen in de uitvoering van het plan van aanpak vernieuwen en verbeteren – Bergen op Zoom ‘dat ben jij’. De leerpunten kunnen betrekken hebben op diverse onderdelen binnen de organisatie.

Rechtmatigheidsfout op het gebied van inkopen

In het kader van de rechtmatigheid van de jaarrekening 2020 is een controle uitgevoerd op de naleving van de (Europese) aanbestedingsrichtlijnen. Uit deze controle op de inkopen blijkt dat voor enkele gemeentelijk inkooptrajecten met een inkoopwaarde van in totaal € 950.000 niet de juiste procedure is gevolgd. Op basis van onze controle komt naar voren dat deze inkopen Europees aanbesteed hadden moeten worden. Van dit bedrag heeft € 600.000 betrekking op doorloop uit 2019 (gaat met name om (ICT –) contracten die niet zo maar opgezegd konden worden).

Een deel van de fouten (€ 300.000) is nieuw in 2020. Dit betreft voornamelijk contracten die vóór 2020 waren aangegaan en in 2020 de Europese grens overschreden hebben.

We kunnen aangeven dat al deze contracten zijn opgezegd en dat de contracten als gevolg van doorloop uit 2019 inmiddels in 2020 opnieuw zijn aanbesteed.

Om de rechtmatigheid van de inkopen en aanbestedingen voor de toekomst beter te borgen zijn in 2019 en 2020 flinke stappen gezet. Sinds 2019 is in de organisatie het centraal contractbeheer geïmplementeerd. De applicatie geeft tijdig notificatiemeldingen aan de contracteigenaar en contractmanager.

Door de Vakgroep Aanbesteden en Contractmanagement is een aantal stappen in het inkoopproces geoptimaliseerd: de introductie van de inkoopstartmelding, waarbij de juiste inkoopprocedure wordt bepaald, wordt in 2021, na besluitvorming, verder uitgerold naar de gehele organisatie, de spendanalyses zijn uitgevoerd waardoor de leveranciers in beeld zijn, waarbij mogelijk sprake kan zijn van gelijksoortige inkopen of overschrijding van aanbestedingsdrempels. Naar aanleiding van de spendanalyse volgen adviesgesprekken met budgethouders. Zij krijgen een toelichting of het e.e.a. conform wet- en regelgeving is ingekocht / rechtmatig is.

Doel hiervan is om soortgelijke inkopen te detecteren en per leverancier kan (cumulatief) de inkoopwaarde worden gezien. Zo wordt inzichtelijk of er op een passende wijze is aanbesteed. Zo niet, kan er tijdig ingegrepen worden.

In de organisatie is sprake van een gecoördineerd inkoopmodel, waarbij decentraal ingekocht wordt door de diverse clusters met centrale ondersteuning van de Vakgroep Aanbesteden en Contractmanagement. Er wordt gestuurd op het vergroten van de bewustwording binnen de clusters. Het belang hiervan is urgent en de noodzaak tot het volgen van de juiste procedures is cruciaal. Centraal contractbeheer zorgt voor bewustzijn en proactief handelen. Door tijdige notificaties kan door de clusters tijdig gestart worden met het opzetten van een aanbestedingsprocedure. Wij gaan er vanuit dat we de komende jaren de vruchten plukken van hetgeen in het afgelopen jaar is ontwikkeld.

Tussenrekeningen ISD: correctie

Onlangs heeft u aangepaste jaarstukken ontvangen, dit was het gevolg van een tweetal tekortkomingen in een laat stadium in de controle waarvan wij hebben gemeend deze te moeten verwerken. Dit heeft uiteindelijk geleid tot het verstrekken van een goedkeurende controle verklaring door de accountant. Deze tekortkomingen hadden betrekking op de onverschuldigd verstekte voorschotten TOZO en overige vorderingen sociale zaken.

Onze eigen interne controle en kritische beoordeling van de tussenrekeningen op balansdatum had beter gemoeten, zoals ook gemeld in de aanbestedingsbrief. Inmiddels zijn we gestart met een analyse van het proces en verwerking in de financiële administratie, wat moet leiden tot een herinrichting van het proces en eventueel aangepaste technische inrichting.

Aanbevelingen accountant en reactie van het college

In bijlage 1 hebben we de bevindingen van de accountant, zoals deze zijn opgenomen in het accountantsverslag, vermeld. In onze reactie hebben wij aangegeven hoe en wanneer wij deze bevinding / aanbeveling oppakken.

De accountant benoemt 14 aanbevelingen in haar accountantsverslag van 2020. Hiervan zijn er tien nieuw. Bij het accountantsverslag 2019, alsmede de managementletter 2020 zijn er 20 reeds bestaande aanbevelingen opgenomen, waarvan er in 2020 5 zijn afgehandeld. Dit betekent dat er 15 mee gaan naar 2021, wat maakt dat het totaaloverzicht van actiepunten voor 2021 komt op (15 + 10 nieuwe) 25 aanbevelingen die nog openstaan, waarvan er inmiddels al 1 is afgerond.

In de onderstaande bijlagen zijn ze in detail terug te vinden:

Bijlage 1: Aanbevelingen / actiepunten accountantsverslag 2020 uitgebreide versie

Bijlage 2: Voortgang aanbevelingen actiepunten accountantscontrole 2019 en interim controle 2020

Bijlage 3: Totaaloverzicht openstaande actiepunten 2021

Aandachtspunten

Naast dat de accountant ook specifiek aanbevelingen heeft opgenomen, komen er in het accountantsverslag ook opmerkingen, bevindingen, naar voren waarvan we gemeend hebben deze voortvarend op te pakken. Een voorbeeld hiervan is dat vanaf 2021 ook tussentijdse winstneming op de grondexploitaties mogelijk is bij het 1^e of 2^e concernbericht, in plaats van alleen bij de jaarrekening. Wat leidt tot een verbetering van tussentijdse inzichten. Dat geldt tevens voor de opmerkingen van de accountant inzake de 50 / 50 financiering bij de jeugdzorg trajecten. Jaarlijks wordt veel analyse werk besteed aan het beter inschatten van de verplichtingen op basis van de 2^e 50 %, dit om de verplichting eindejaar beter en scherper in te kunnen schatten. Daarnaast worden de geplande controles op signalen van misbruik of oneigenlijk gebruik, op basis van het controle plan van de ISD, al uitgevoerd. Deze worden in 2021 afgerond en de consequenties hiervan in de administratie van 2021 verwerkt.

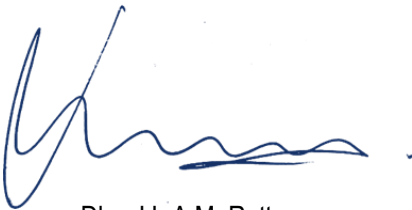
Opvolging aanbevelingen en vervolg

Het college streeft ernaar de aanbevelingen in 2021 op te volgen en zo veel mogelijk op te lossen en zal de auditcommissie-plus omtrent de voortgang informeren. In de P&C producten of separaat richting auditcommissie-plus wordt regelmatig gerapporteerd over de voortgang van de aanbevelingen, actiepunten, conform bijlage 3 - Totaaloverzicht openstaande actiepunten 2021. De accountant zal over de voortgang rapporteren bij de interim controle 2021, die gepland staat voor het najaar 2021.

Mocht u over deze brief nog vragen of opmerkingen hebben dan kunt u contact opnemen met de heer Arthur Vons, concerncontroller, bereikbaar via telefoonnummer 0164-277134.

Met vriendelijke groet,
het college van burgemeester en wethouders van Bergen op Zoom,

secretaris,

Dhr. J.L.A.M. Rutten

burgemeester,

Dhr. dr. F.A. Petter

Bijlage 1: Aanbevelingen accountantsverslag 2020

De schuingedrukte teksten zijn (verkort) overgenomen uit het accountantsverslag.

Bedrijfsvoering	
Onderwerp: Proces van totstandkoming jaarstukken	
Omschrijving bevinding naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole	Reactie college
<i>Tijdens de controle van deze jaarrekening hebben wij een aanzienlijk aantal fouten en bevindingen geconstateerd. Alhoewel de bevindingen op diverse posten en processen toezien constateren wij wel dat de veel bevindingen terug te herleiden zijn naar het afsluitproces bij het opstellen van de jaarrekening. Wij constateren dat bij het opstellen van de jaarrekening (of bij het opstellen van tussentijdse cijfers) te weinig gekeken wordt naar de juistheid en de volledigheid van deze posten. Bij de controle hebben wij geconstateerd dat baten en lasten niet toegerekend zijn aan het juiste boekjaar. Bij de controle op jaarrekeningposten blijkt uit onze controle dat de kennis over de aard en achtergrond van het bezit van de gemeente, de vordering of de schuld niet of onvoldoende bekend is. Hierdoor was het lastig om brondocumentatie te achterhalen op basis waarvan wij ons oordeel kunnen trekken.</i> <i>Wij (de accountant) adviseren u om de interne procedures met betrekking tot het afsluiten van de administratie en het opstellen en onderbouwen van de jaarrekening kritisch te bekijken en te waarborgen dat informatie beschikbaar is en toereikend is om de betrouwbaarheid van de jaarrekening te onderbouwen.</i>	We herkennen dat er meer fouten zijn geconstateerd dan voorgaande jaren. Het foutpercentage is nagenoeg gelijk aan voorgaande jaren. Wél constateren we dat de interne procedures met betrekking tot het afsluiten van de administratie en het opstellen en onderbouwen van de jaarrekening verbeterd kunnen worden. De druk op financiën was het afgelopen jaar hoog, maar deze krijgt nu wel de aandacht die het verdient. We hopen dat u ook oog heeft voor de verbeteringen die deze gemeente reeds heeft ingezet. De financiële positie van de gemeente Bergen op Zoom vraagt daarom. De uitwerkingen van het focusakkoord, het aanstellen van een concerncontroller én het plan van aanpak verbeteren en vernieuwen van de organisatie: Bergen op Zoom dat ben jij! dragen ook daar aan bij. Daar is ook speciale aandacht voor de financiële functie.
Onderwerp: Afgrenzing baten en lasten	
Omschrijving bevinding naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole	Reactie college
<i>Tijdens onze controle signaleerde wij enerzijds dat niet alle opbrengsten over 2020 verwerkt zijn in de jaarrekening, anderzijds signaleren wij dat de lasten naheffing 2015 al verantwoord zijn, terwijl daar (ons inziens) geground bezwaar tegen gemaakt is. Wij willen u erop wijzen dat de verslaggevingsstandaarden voorschrijven om lasten en baten toe te rekenen aan het juiste boekjaar. Gezien onze bevindingen bij de 'nog te betalen bedragen' en de 'nog te ontvangen bedragen' ontstaat bij ons het gevoel dat er bij jaarafsluiting onvoldoende gekeken is naar deze afgrenzing.</i> <i>Wij adviseren u het verloop op deze tussenrekeningen periodiek te analyseren.</i>	Het boekenonderzoek van de belastingdienst over de jaren 2015 t/m 2018 is nog in volle gang. We hopen de controle dit jaar af te ronden, zodat we een volledig beeld hebben van alle naheffingen of correcties over de jaren 2015 t/m 2018. Over de analyse van de tussenrekeningen (en onze afhankelijkheid van de ISD) zijn inmiddels afspraken gemaakt door het cluster financiën en het cluster uitkeringenadministratie. Tezamen zal het gehele stelsel en de technische inrichting doorgelopen worden met een controle door de accountant. Ook de overige tussenrekeningen maken in het vervolg onderdeel uit van een op te stellen jaarrekeningdossier.

Onderwerp: Voorzieningen	
Omschrijving bevinding naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole	Reactie college
<i>In de jaarrekening verantwoord u een aantal voorzieningen. Het onderscheid tussen voorzieningen ten opzichte van kortlopende schulden is dat de hoogte van het te betalen bedrag onzekerder is of het moment van uitgeven minder zeker is. Hierdoor is het schattingscomponent van een voorziening hoger. Het betreft hier een aanbevelingen aangaande wachtgeldvoorziening en de onderhoudsvoorzieningen.</i> <i>Wij adviseren het beheer en de interne controle op de mutaties van de voorzieningen te verscherpen.</i>	Mutaties en onderbouwing van de hoogte van de voorzieningen zijn cruciaal, gedurende het jaarrekening proces. Door de accountant wordt hier ook veel tijd aan besteed. Wij zullen scherper zijn op deze mutaties en onderbouwingen, deze zullen qua proces kritisch bekeken worden en waar nodig aangepast.
Onderwerp: Materiele vaste activa	
Omschrijving bevinding naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole	Reactie college
<i>Wij constateren dat de gemeente 'tussentijdse kredieten' gebruikt voor het administreren van de lasten op een krediet. Deze kredieten worden bij afsluiting via het 'definitieve krediet' overgeboekt naar de juiste activacategorie. Reden hiervoor is dat er binnen het krediet meerdere onderdelen (bijvoorbeeld wegen en riolering) zitten met een ander afschrijvingspercentage. In de financiële applicatie is het technisch niet mogelijk om binnen het krediet dit onderscheid te maken. Voorheen werden kredieten conform begroting door geboekt naar de materiële vaste activa. Indien de lasten afwijken van de realisatie zou dit kunnen betekenen dat de afschrijvingslasten niet juist bepaald zijn. Wij hebben hier geen materiële afwijkingen gesignaleerd. Afgelopen jaar heeft de organisatie bij doorboeken van het krediet ook gekeken naar de realisatie waardoor dit risico is ondervangen.</i> <i>Wij adviseren u om bij de aanschaf van een nieuwe applicatie rekening te houden met de technische mogelijkheden om het krediet in één keer juist te registreren.</i>	Ons huidige financiële pakket heeft een aantal beperkingen. Het hanteren van een projectadministratie is er daar één van. Het zou ook onze wens zijn om bij de aanschaf van een nieuw financieel pakket deze wens mee te nemen.
Onderwerp: inkopen en aanbestedingen	
Omschrijving bevinding naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole	Reactie college
<i>In het kader van de rechtmatigheid van de jaarrekening 2020 is een controle uitgevoerd op de naleving van de (Europese) aanbestedingsrichtlijnen. Uit onze controle op de rechtmatigheid van de inkopen blijkt dat voor enkele gemeentelijk inkooptrajecten met een inkoopwaarde van in totaal € 950.000 niet de juiste procedure is gevolgd. Op basis van onze controle komt naar voren dat deze inkopen Europees aanbesteed hadden moeten worden. Wij hebben dit bedrag als rechtmatigheidsfout aangemerkt. Wij constateren dat een deel van deze fout voortkomt uit constateren van voorgaande jaren doordat contracten langer doorliepen dan gepland. Een deel van de fouten (€ 130.471) ziet toe op nieuwe contracten.</i> <i>Wij adviseren het college om de interne beheersing op de aanbestedingen aan te scherpen. Zoals in de management letter reeds opgenomen adviseren wij u dit te borgen in de automatisering qua</i>	Sinds 2020 loopt de pilot 'Inkoopstartmelding'. Alle inkopen >€5000 dienen vooraf gemeld te worden bij team Vakgroep Aanbesteden en Contractmanagement (VAC) via het meldingsformulier. Medio 2021 is de pilot afgerond en wordt het een vast proces. Doel hiervan is dat decentrale inkopers een advies krijgen in de te volgen aanbestedingsprocedure. De kans op onrechtmatigheid, door een 'te lichte' procedure kan middels het advies voorkomen worden. Inkopen waar reeds een raamovereenkomst voor bestaat kunnen (mogelijk) onder die raamovereenkomst afgenomen worden, zo is de organisatie compliant aan haar bestaande overeenkomsten en wordt er niet nogmaals een aanbestedingsprocedure doorlopen. Ten derde kunnen gelijksoortige inkoopbehoeften worden gebundeld. Er

vastlegging rechtmatigheid van de aangegane verplichtingen en de borging van de werkelijke uitgaven op basis hiervan.	wordt slechts eenmaal een aanbestedingsprocedure doorlopen voor verschillende organisatieonderdelen. Middels trainingen en adviesgesprekken wordt de organisatie voorgelicht in het waarom en hoe van inkopen, aanbesteden en contractmanagement. In deze trainingen wordt de van toepassing zijnde wet- en regelgeving en de mogelijke gevolgen voor de accountantsverklaring toegelicht.
Sociaal domein	
Onderwerp: Uitkeringen (Participatiewet)	
Omschrijving bevinding naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole	Reactie college
<i>De ISD is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Participatiewet en de ToZo-regelingen. De accountant van de Intergemeentelijke sociale dienst Brabantse Wal heeft bij de controle op de Participatiewet een geëxtrapoleerde fout geconstateerd van € 220.821. Deze fouten hebben betrekking op het onjuist berekenen van de uitkeringen doordat niet alle informatie meegenomen wordt in de berekening.</i> <i>Ten opzichte van voorgaand jaar daalt de geconstateerde fout. Dit komt voornamelijk doordat tijdens de controle is gebleken dat informatie om de rechtmatigheid vast te stellen vaak wel aanwezig is, maar niet eenduidig of duidelijk gearchiveerd is. Tijdens de controle is extra inspanning geleverd om deze stukken alsnog op te leveren. Hieruit volgen geen fouten. Deze bevinding, inzake het niet juist of volledig archiveren van stukken hebben wij vaker gemeld.</i> <i>Wij constateren daarmee dat de aanbeveling om toe te zien op een eenduidige vastlegging nog niet voldoende is opgevolgd en adviseren u om toe te zien op de opvolging.</i>	In de afgelopen jaren is ingezet op een verbeterplan dat blijkt nu zijn vruchten af te werpen. Het project verbetering kwaliteit is afgerond, en de verbeteringen zijn doorgevoerd. Kwaliteit is weer onderdeel van het reguliere proces waarbij de kwaliteit op reguliere basis wordt gemonitord. De hoeveelheid fouten tijdens de jaarrekeningcontrole is in 2020 fors afgenomen, onzekerheden zijn zelfs terug gebracht naar 0. Vastlegging van documentatie en eenduidige archivering blijft een aandachtspunt. Ondanks de grote hoeveelheid extra werkzaamheden in het kader van de Tozo-regelingen, waar geen fouten of onzekerheden zijn geconstateerd, zien we een positieve kentering, maar nog niet goed genoeg, waardoor de aandacht hiervoor in 2021 zal worden vast gehouden.
Onderwerp: onverschuldigd verstrekte voorschotten TOZO en overige vorderingen sociale zaken (doorgevoerde correcties)	
Omschrijving bevinding naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole	Reactie college
<i>Vanuit de aansluiting naar de uitkeringen 2020 die begin 2021 betaald zijn constateerden wij dat de schulden €1.157.000 te laag zijn verantwoord. Dit wordt veroorzaakt doordat de voorschotten ToZo niet juist verwerkt zijn.</i> <i>Inzake de vorderingen ISD, wordt een nieuwe vordering direct als schuld (aan de gemeente Steenbergen of Woensdrecht) tegen geboekt. De accountant constateert dat deze systematiek ook voor de vorderingen van de gemeente Bergen op Zoom wordt toegepast. Hierdoor staan deze vorderingen verantwoord alsof het niet de verwachting is dat deze terugbetaald worden. Daarnaast bepaalt de gemeente jaarlijks op basis van een analyse 'handmatig' de voorziening op de vorderingen. Het lijkt erop alsof de organisatie twee systemen hanteert voor het opboeken van de voorziening, waardoor</i>	Onlangs heeft u aangepaste jaarstukken ontvangen, dit was het gevolg van een tweetal tekortkomingen. Deze tekortkomingen hadden betrekking op de onverschuldigd verstrekte voorschotten TOZO en overige vorderingen sociale zaken. Onze eigen interne controle en kritische beoordeling van de tussenrekeningen op balansdatum had beter moeten en inmiddels zijn we gestart met een analyse van het proces en verwerking in de financiële administratie, wat moet leiden tot een herinrichting van het proces en eventueel aangepaste technische inrichting.

deze voorziening € 636.000 te hoog is. In de definitieve jaarrekening is dit gecorrigeerd, om die reden wegen deze fouten niet mee in ons oordeel. De accountant adviseert deze post nader te analyseren en onderbouwen.	
Fysiek domein	
Onderwerp: grondexploitaties : waardering	
Omschrijving bevinding naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole	Reactie college
De waardering van de grondexploitaties is een significant risico in onze controleaanpak, vanwege de mate van schattingonzekerheid. Wij hebben het proces rondom de totstandkoming van de waardering in opzet en bestaan getoetst en aanvullend gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd. Wij vinden dat de prognoses van de kosten beperkt onderbouwd zijn. Wij adviseren deze onderbouwing aan te scherpen. Voor de waardering in de jaarrekening constateren wij echter wel dat er voldoende grondslag is voor de verantwoording van de voorraden.	Deze aanbeveling van de accountant wordt overgenomen. De onderbouwing van de prognoses van de kosten zullen wij in 2021 verder detailleren en onderbouwen zodat deze aanbeveling volgend jaar niet meer voor komt.
Onderwerp: grondexploitaties : opbrengsten stijging	
Omschrijving bevinding naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole	Reactie college
Het College rekent met een opbrengstenstijgingen van 0% (2019: 1%). Op basis van de momenteel beschikbare informatie achten wij deze parameter voorzichtig. Het percentage is, vanwege het 'beleidsmatige uitgangspunt van 0%, toereikend en om die reden leidt dit niet tot een correctie in de jaarrekening. Gezien de ontwikkelingen in de markt adviseren wij de opbrengsten stijgingen te volgen en indien nodig de grondexploitatie hierop bij te stellen.	De constatering ten aanzien van de voorzichtige opbrengsten, namelijk 0%, begrijpt het College. De gekozen onderbouwing is echter gebaseerd op een bestendige gedragslijn, aangezien jaarlijks de Outlookmonitor van Metafoor hiervoor wordt gebruikt.

Onderwerp: grondexploitaties : programmering	
Omschrijving bevinding naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole	Reactie college
<i>De programmering van de grondexploitaties wordt actief gemonitord door de gemeente.. Het totale programma volgt vanaf 2020 het scenario hoog van de provincie en is realistisch als we het vergelijken met de realisatie van de afgelopen drie jaar. Wij constateren wel dat de gemeente niet altijd beschikt over een ruimtegebruikskaart waarin alle kavels zijn weergegeven.</i> <i>Wij adviseren u om bij de onderbouwing van de prognoses gebruik te maken van een ruimtegebruikskaart waarmee een aansluiting gelegd wordt tussen het aantal uitgeefbare meters en de nog te realiseren opbrengsten.</i>	De aanbeveling inzake ruimtegebruikskaarten wordt overgenomen, bij de onderbouwing van de prognoses zullen wij deze gaan gebruiken.
Onderwerp: grondexploitaties ; Onderbouwing prognoses	
Omschrijving bevinding naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole	Reactie college
<i>Wij constateren dat bij een aantal grondexploitaties sprake is van globale ramingen ter onderbouwing van de kosten en opbrengsten. Wij signaleren onder andere dat de raming van de verwachte planontwikkelingskosten bij een aantal projecten afwijkt van de raming van voorgaand jaar en per project aanzienlijk kan verschillen.</i> <i>Wij adviseren u om een gedetailleerde raming van de planontwikkelingskosten op te stellen om de verwachte kosten te onderbouwen. Deze opmerking constateren wij al een aantal jaren.</i>	Wij zullen in 2021 aan de slag gaan met deze aanbeveling en zullen vanaf 2021 waar mogelijk en noodzakelijk nog meer gebruik maken van gedetailleerdere ramingen.
Onderwerp: grondexploitaties opbrengst de Markiezen – Wal 1	
Omschrijving bevinding naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole	Reactie college
<i>“In de grondexploitatie van De Markiezen – Wal 1 is een opbrengst van € 1.452.000 opgenomen in de prognose van de grondexploitatie. Deze opbrengst wordt onderbouwd door een contract uit 2008 waarin is opgenomen dat de kopende partij dit bedrag zal betalen op het moment dat de geleverde sociale huurwoningen worden verkocht. Deze verkoop heeft nog niet plaats gevonden. Wij kunnen ons vinden in de waardering van de grondexploitatie De Markiezen – Wal 1.</i> <i>Wij adviseren u om met de andere partij in overleg te treden over het tijdstip dat zij verwachten tot verkoop over te gaan. Wij hebben van de organisatie begrepen dat de afwikkeling van dit contract in 2021 is en verwachten om die reden een winstname in 2021.</i>	Wij onderschrijven deze aanbeveling en dit is ook onderdeel van de jaarlijkse herziening van de grondexploitaties.

Onderwerp: Verhuuradministratie	
Omschrijving bevinding naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole	Reactie college
<i>Bij de controle op de huur opbrengsten (overige vastgoed Axserion) constateren wij dat er meer huuropbrengsten verantwoord worden dan opgenomen zijn in het verhuurregister. Het verhuurregister is bedoeld om te kunnen monitoren of alle huuropbrengsten volledig verantwoord zijn. Het is om die reden van belang dat het verhuurregister nauwkeurig is. Wij adviseren u om zorg te dragen dat de administratie en sub administraties op elkaar aansluiten, zodat eenvoudig gecontroleerd kan worden dat de opbrengsten volledig verantwoord zijn.</i>	Er is de afgelopen jaren veel energie gestoken in het op elkaar aansluiten de administratie overig vastgoed (Axserion) en de financiële administratie. Vorig jaar is in overleg met de accountant, om op korte termijn toch de gewenste zekerheid te geven, gekozen voor een aansluiting tussen de vastgoedadministratie en de staat van activa. Hier kwamen geen verschillen uit. Daarnaast wordt, mede op wens van de accountant, momenteel gewerkt aan een controle van de volledigheid van de vastgoedadministratie aan de hand van gegevens uit het kadaster.
Onderwerp: Verbonden partij NV Aangenaam	
Omschrijving bevinding naar aanleiding van de jaarrekeningcontrole	Reactie college
<i>Wij signaleren dat u gemeente volledig aandeelhouder is van N.V. Maatschappij ter Bevordering van Industrievestiging te Bergen op Zoom (NV Aangenaam). Afgelopen jaar heeft u besloten om € 870.000 terug te ontvangen van N.V. Maatschappij ter bevordering van Industrievestiging te Bergen op Zoom. Aangezien u volledig eigenaar bent van deze onderneming, staan formeel gezien ook de overige middelen tot u beschikking.</i> <i>Indien het vermogen van de N.V niet beklemd is geeft het eigen vermogen van de N.V. een vertekend beeld van de vermogenspositie van de gemeente omdat het vermogen van de N.V dan vrij beschikbaar is.</i> <i>Wij adviseren u vast te stellen of de gewenste transparantie wordt toegepast.</i>	De gemeente is voor 100 % aandeelhouder van de NV Aangenaam, waarbij zij een grote zeggenschap over de NV heeft. Tevens is de gemeente vertegenwoordigd in de directie. De NV wordt net als de andere verbonden partijen niet geconsolideerd in de jaarrekening van de gemeente. Jaarlijks wordt een jaarrekening opgesteld waarbij verantwoording wordt afgelegd voor de inzet van middelen en verrichte activiteiten. De jaarrekening wordt voorzien van een samenstelling verklaring van een externe onafhankelijke accountant en is openbaar. Ook is de NV opgenomen in de jaarstukken bij de verbonden partijen. Indien er ontwikkelingen zijn die belangrijk zijn of impact hebben voor de gemeente worden deze voorgelegd aan de gemeente, cq gemeenteraad, zoals ook afgelopen jaren regelmatig is gebeurd. Wij gaan er vanuit dat we hierbij de juiste mate van transparantie hanteren.

Bijlage 2: Voortgang aanbevelingen actiepunten accountantscontrole 2019 en interim controle 2020

[illegible]

[illegible]

[illegible]

nr	Bevinding	Jaar van constatering	Prioriteit	Status	Opgelost voor JRR 2020	Cluster	CT-lid
15	Wijzigingsbeheer	2016	Gemiddeld	Geen actie ondernomen	Nee	I&P	MB
	Ten aanzien van het wijzigings-beheerproces wordt gebruik gemaakt van de workflow in Topdesk, maar niet alle wijzigingen en acceptaties van wijzigingen vastlegt in Topdesk. Dit jaar is gestart met het verder verbeteren van de verschillende beheersprocessen rondom informatievoorziening. Daar valt ook de verbetering van het wijzigingsbeheer onder. Dit jaar zal het wijzigingsproces verder worden ingericht, waaronder ook een duidelijke documentatie in TopDesk over het verloop van de doorgevoerde wijzigingen wordt opgenomen						
Afgeronde aanbevelingen							
16	Omgevingsvergunningen : Bouwkostentoets	2019	Laag	Afgehandeld	Ja	VHT&P	JK
17	Grondexploitaties: diversen	2019	Hoog	Afgehandeld	Ja	VHT&P	JK
18	Voorzieningen: verspreide gebieden	2019	Gemiddeld	Afgehandeld	Ja	VHT&P	JK
19	Monitoring: Vaststellen Normenkader	2019	Laag	Afgehandeld	Ja	C&A	MB
20	Verhuur en Pacht: Controle volledigheid opbrengsten	2018	Hoog	Afgehandeld	Ja	W&L	JK

Status	Prioriteit	
Geen actie ondernomen	Hoog	Bevinding op te lossen voor de jaarrekeningcontrole 2020
Actie ondernomen, maar nog niet afgerond	Gemiddeld	Bevinding op te lossen voor de jaarrekeningcontrole 2021
Gedurende 2020 opgelost, maar voor boekjaar 2020 nog wel aanvullende werkzaamheden nodig	Laag	Bevinding op te lossen op lange termijn
Opgelost		

Bijlage 3: Totaaloverzicht openstaande actiepunten 2021

[illegible]

[illegible]

nr	Bevinding	Jaar van constatering	Prioriteit	Status	Opgelost voor JRR 2021	Cluster	CT-lid
17	Programmering	2020	Gemiddeld	Nieuw	Ja	VHT&P	JK
	De programmering van de grondexploitatie wordt actief gemonitord door de gemeente Bergen op Zoom. Het totale programma volgt vanaf 2020 het scenario hoog van de provincie en is realistisch volgens de accountant als wordt gekeken naar het programma vergeleken met de realisatie van de afgelopen drie jaar. De accountant constateert wel dat de gemeente niet altijd beschikt over een ruimtegebruikskaart waarin alle kavels zijn weergegeven. De aanbeveling inzake ruimtegebruikskaarten wordt overgenomen, bij de onderbouwing van de prognoses zullen wij deze gaan gebruiken.						
18	Opbrengsten stijging	2020	Gemiddeld	Nieuw	Ja	VHT&P	JK
	Het college rekent met een opbrengstenstijgingen van 0% (2019: 1%). Op basis van de momenteel beschikbare informatie acht de accountant deze parameter voorzichtig. De constatering ten aanzien van de voorzichtige opbrengsten, begrijpt het college. De gekozen onderbouwing is echter gebaseerd op een bestendige gedragslijn, aangezien jaarlijks de Outlookmonitor van Metafoor hiervoor wordt gebruikt.						
19	Waardering	2020	Gemiddeld	Nieuw	Ja	VHT&P	JK
	De waardering van de grondexploitatie is een significant risico in de controleaanpak van de accountant, vanwege de mate van schattingsonzekerheid. De accountant heeft het proces rondom de totstandkoming van de waardering in opzet en bestaan getoetst en aanvullend gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd. De accountant vindt dat de prognoses van de kosten beperkt onderbouwd zijn. Deze aanbeveling van de accountant wordt overgenomen. De onderbouwing van de prognoses van de kosten zullen wij in 2021 verder detailleren en onderbouwen zodat deze aanbeveling volgend jaar niet meer voor komt.						
20	NV Aangenaam	2020	Gemiddeld	Nieuw	Ja		JK
	De accountant signaleert dat de gemeente volledig aandeelhouder is van de NV Aangenaam. Afgelopen jaar heeft u besloten om € 870.000 terug te ontvangen van de NV. Aangezien u volledig eigenaar bent van deze onderneming, staan formeel gezien ook de overige middelen tot u beschikking. De accountant adviseert om vast te stellen dat de juiste mate van transparantie wordt gehanteerd. Het college is van mening dat dit het geval is. De gemeente is voor 100 % aandeelhouder van de NV Aangenaam is 100 % , waarbij zij een grote zeggenschap over de NV heeft. Tevens is de gemeente vertegenwoordigd in de directie. Jaarlijks wordt een jaarrekening opgesteld waarbij verantwoording wordt afgelegd voor de inzet van middelen en verrichte activiteiten. De jaarrekening wordt voorzien van een accountantsverklaring van een externe onafhankelijke accountant en is openbaar. Indien er ontwikkelingen zijn die belangrijk zijn of impact hebben voor de gemeente worden deze voorgelegd aan de gemeente, cq gemeenteraad, zoals ook afgelopen jaren regelmatig is gebeurd.						
Informatiebeveiliging							
21	Logische toegangsbeveiliging tot het netwerk	2016	Gemiddeld	Actie ondernomen nog niet afgerond	Ja	I&P	MB
	De gemeente heeft een wachtwoordbeleid ingesteld waarin is opgenomen dat voor het netwerk een maximale geldigheidsduur van 180 dagen wordt afgedwongen. Aangezien meerdere applicaties gebruik maken van Single Sign On, geldt voor deze applicaties dat het wachtwoord van het netwerk tevens de toegang tot de applicatie is. Van een aantal accounts verloopt het wachtwoord niet. Gezien het voornemen om een nieuw IT-omgeving te implementeren is deze aanbeveling in 2020 niet opgevolgd. Uitgangspunt blijft dat wachtwoorden om de 180 dagen veranderd moeten worden. Er zijn enkele uitzonderingen. Wij zullen die dit jaar in kaart brengen en aangeven waarom die uitzonderingen noodzakelijk zijn. Daarnaast zullen we ook bepalen of andere maatregelen rondom deze uitzonderingen het risico verder kunnen beperken.						
22	Wachtwoord vereisten Decade	2016	Gemiddeld	Actie ondernomen nog niet afgerond	Ja	I&P	MB
	Voor de applicatie Decade is vastgesteld dat de wachtwoordpolicy voor deze applicatie geen restricties kent, anders dan dat het wachtwoord moet bestaan uit één karakter. De organisatie maakt gebruik van digitale autorisaties (bijvoorbeeld de autorisatie van inkoopfacturen) in bovenstaande applicatie. Om die reden is het van belang om de authenticiteit						

	van de gebruiker te kunnen vaststellen. De organisatie heeft aangekondigd dat er zo snel mogelijk in 2021 een update plaatsvindt waarbij wachtwoord vereisten ingesteld worden. Implementatie van single-sign-on bevindt zich op dit moment in de testfase. We verwachten dit traject over twee maanden te hebben afgerond.						
23	Logische toegangsbeveiliging: Rechten applicatiebeheerders	2016	Gemiddeld	Geen actie ondernomen	Ja	I&P	MB
	Ten aanzien van de applicatie Decade is er een groep applicatiebeheerders en een groep functioneel beheerders. Deze groepen hebben accounts met hele hoge rechten. Dit is niet gewenst. In het kader van de overgang naar een nieuwe ICT leverancier zijn wij bezig om Role Based Acces te implementeren. In dit traject is het uitgangspunt dat er alleen persoonlijke accounts gebruikt worden. Alle accounts moeten te herleiden zijn naar 1 persoon. Mocht blijken dat er toch enkele uitzonderingen nodig zijn, dan zullen we die beargumenteren en eventueel hierop aanvullende maatregelen nemen.						
nr	Bevinding	Jaar van constatering	Prioriteit	Status	Opgelost voor JRR 2021	Cluster	CT-lid
24	Wijzigingsbeheer	2016	Gemiddeld	Geen actie ondernomen	Ja	I&P	MB
	Ten aanzien van het wijzigings-beheerproces wordt gebruik gemaakt van de workflow in Topdesk, maar niet alle wijzigingen en acceptaties van wijzigingen vastlegt in Topdesk. Dit jaar is gestart met het verder verbeteren van de verschillende beheersprocessen rondom informatievoorziening. Daar valt ook de verbetering van het wijzigingsbeheer onder. Dit jaar zal het wijzigingsproces verder worden ingericht, waaronder ook een duidelijke documentatie in TopDesk over het verloop van de doorgevoerde wijzigingen wordt opgenomen						
Afgeronde aanbevelingen							
25	Handmatige betalingen	2019	Laag	Afgehandeld met extra controle	Ja	FP&O	MB

Status	Prioriteit
Nieuwe bevinding	
Geen actie ondernomen	Hoog Bevinding op te lossen voor de jaarrekeningcontrole 2020
Actie ondernomen, maar nog niet afgerond	Gemiddeld Bevinding op te lossen voor de jaarrekeningcontrole 2021
Gedurende 2020 opgelost, maar voor boekjaar 2020 nog wel aanvullende werkzaamheden nodig	Laag Bevinding op te lossen op lange termijn
Opgelost	